Metodologie pentru diferențierea predării/evaluării și recuperarea pierderilor în învățare, pentru sprijin și adaptare curriculară în Educația Timpurie.

Prof. Educație Timpurie, Diana - Elena Furtună

G.P.P. Nr. 1 Buzău

Rolul cadrului didactic într-o grupă de preșcolari este central și complex – el nu este doar un „transmițător de cunoștințe”, ci un formator, ghid, model și sprijin în dezvoltarea intelectuală, emoțională și socială a copiilor.

În educația timpurie (0–6 ani), resursele educaționale deschise (RED) sunt esențiale pentru a susține dezvoltarea globală a copilului prin joc, explorare și învățare activă.

Educația timpurie joacă un rol esențial în creșterea și dezvoltarea copiilor, având impact pe termen lung asupra succesului lor educațional, emoțional și social. În primii ani de viață, creierul copilului se dezvoltă rapid. Stimularea adecvată prin joc, comunicare, lectură și interacțiune contribuie la formarea conexiunilor neuronale esențiale. Prin educația timpurie, copiii învață să comunice, să colaboreze, să împartă și să își exprime emoțiile într-un mod sănătos. Copiii expuși la un mediu educațional bogat își dezvoltă mai rapid vocabularul, înțelegerea limbajului și gândirea logică. Educația timpurie poate să insufle curiozitate, autonomie și plăcerea de a învăța – trăsături care favorizează succesul școlar ulterior. Educația timpurie oferă sprijin indirect și părinților, ghidându-i în privința nevoilor copilului și încurajând bune practici educaționale acasă.

Educația timpurie incluzivă este un model educațional care promovează participarea activă a tuturor copiilor, indiferent de abilități, dizabilități, mediu socio-economic, etnie, limbă sau alte diferențe, într-un mediu educațional comun și accesibil încă din primii ani de viață (0–6 ani).

Toți copiii sunt considerați egali și valoroși, iar diferențele dintre ei sunt privite ca oportunități de învățare, nu ca obstacole. Activitățile și metodele sunt flexibilizate pentru a răspunde nevoilor individuale ale fiecărui copil. Spațiile fizice, materialele didactice și comunicarea sunt adaptate pentru copiii cu dizabilități sau dificultăți de învățare. Specialiștii (educatori, logopezi, psihologi, asistenți sociali) lucrează împreună cu familia pentru a sprijini copilul în mod holistic. Se evită segregarea copiilor cu nevoi speciale în instituții separate și se promovează integrarea lor în grădinițe și centre educaționale obișnuite.

Cum transformăm educația timpurie dintr-un cadru teoretic incluziv într-o practică autentică, echitabilă și de calitate?

Transformarea educației timpurii dintr-un cadru teoretic incluziv într-o practică autentică, echitabilă și de calitate este un proces care presupune nu doar înțelegerea principiilor incluzivității, ci și aplicarea lor într-un mod concret și adaptat nevoilor fiecărui copil. Acest lucru implică un set de strategii și abordări care sprijină învățarea, dezvoltarea și participarea activă a tuturor copiilor, indiferent de abilități sau contexte.

Pentru ca educația timpurie să fie incluzivă, este esențial ca educația cadrelor didactice să fie continuă și să le permită acestora să adopte strategii didactice diferite pentru a răspunde nevoilor individuale ale copiilor. Formarea trebuie să includă:

Educația trebuie să se centreze pe nevoile individuale ale fiecărui copil, iar educatorul trebuie să aplice metode și strategii care să favorizeze învățarea activă, interactivă și adaptată (Johnson & Johnson, 2018).

I. Abordarea universală a învățării (Universal Design for Learning – UDL), care presupune crearea unui mediu educativ accesibil tuturor copiilor, prin multiple moduri de a transmite informațiile (vizual, auditiv, kinestezic), și prin crearea de activități care să fie atractive și accesibile pentru toți (Rose & Meyer, 2002).

II. Crearea unui curriculum flexibil și diferențiat:

Curriculumul educațional trebuie să fie structurat astfel încât să permită adaptarea în funcție de nevoile fiecărui copil. Acesta trebuie să:

- Fie flexibil, pentru a răspunde diversității de ritmuri și stiluri de învățare;
- Valorizeze diversitatea, încurajând exprimarea personală a fiecărui copil și stimulând creativitatea și învățarea prin joc;
- Oferă oportunități de învățare activă și integrare a activităților interactive, care să susțină dezvoltarea limbajului, a abilităților sociale și emoționale ale copilului (Vygotsky, 1978).

III. Colaborarea strânsă cu părinții și alte cadre educaționale

Educația timpurie incluzivă nu poate fi eficientă decât dacă întreaga comunitate educațională lucrează împreună:

Colaborarea educatorilor cu părinții este esențială pentru a crea un plan de sprijin personalizat și pentru a adapta activitățile educaționale și acasă (Rosenblatt et al., 2018).

Specialiștii, cum ar fi logopedii și psihologii, pot contribui la identificarea nevoilor specifice ale copilului și la aplicarea strategiilor corecte.

IV.Construirea unui mediu educațional inclusiv:

Mediul educațional trebuie să sprijine accesibilitatea și să fie fizic și psihologic adecvat fiecărui copil: Adaptarea spațiului: mobilier accesibil, zone de liniște și zone de joacă pentru dezvoltarea fizică și socială a copilului. Încurajarea colaborării și respectului: Activitățile de grup, jocurile și exercițiile în care copiii sunt încurajați să colaboreze, să comunice și să își susțină colegii sunt fundamentale pentru dezvoltarea unui mediu incluziv (Booth & Ainscow, 2002).

V. Evaluarea continuă și adaptarea strategiilor didactice: Evaluarea în educația incluzivă nu se face doar pentru a măsura progresul cognitiv, ci și pentru a observa dezvoltarea abilităților sociale, emoționale și de comunicare ale copiilor:

Evaluarea continuă este esențială pentru a adapta activitățile și pentru a observa nevoile de învățare ale fiecărui copil (McLeskey et al., 2017).
Feedback constructiv și sprijin constant sunt esențiale pentru a stimula încrederea și motivația copiilor.

Cum transformăm teoria în practică?

Aplicarea unei mentalități incluzive la nivelul întregii comunități educaționale, nu doar în cadrul activităților didactice. Aceasta înseamnă a recunoaște că diversitatea este un avantaj și nu o piedică. Educatorii, părinții, logopedii și psihologii trebuie să lucreze împreună pentru a sprijini fiecare copil. Părinții trebuie implicați activ în procesul educativ, iar colaborarea interinstituțională (grădiniță-școală) este importantă pentru continuitatea educațională. Educația trebuie să fie centrată pe copil, iar activitățile să fie construite în funcție de interesele, ritmurile și nevoile acestora (adaptarea conținutului).

Cerințe educaționale comune versus Cerințe educaționale speciale

Cerințe educaționale comune:

Necesități de bază, legate de creștere, dezvoltare şi educație, ca procese vitale în devenirea individualității, care trebuie să satisfacă esența umană, ritmurile relative ale dezvoltării, curiozitatea de cunoaștere, nevoia de acțiune şi de construcție a personalității (Vrăsmaș E., Preda V. Premisele educației incluzive în grădiniță. Coord. UNICEF. București: Vanemonde, 2010. 102 p., pp. 75-77.).

Cerințe educaționale speciale:

Necesități educaționale ale copilului, care implică o școlarizare adaptată particularităților individuale şi/sau caracteristice unei dizabilități ori tulburări de învăţare, precum şi o intervenție

specifică, prin acțiuni de abilitare/reabilitare corespunzătoare (Codul Educației, nr.152 din 17.07.2014. Monitorul Oficial nr.319-324. Art.3).

Cunoașterea particularităților de vârstă și observarea dinamicii dezvoltării limbajului și comunicării copilului pot preveni complicațiile diverselor tulburări ce apar în acest domeniu. Subdezvoltarea limbajului cuprinde un spectru larg cu următoarelele simptomatologi:

- Stereotipii;
- Insuficiență motoră;
- Hiperactivitate;
- Dereglarea functiilor psihice superioare;
- Tulburări comportamentele;
- Neînțelegerea limbajului;
- Tulburări vegetative.

Evaluarea nivelului de dezvoltare a limbajului şi comunicării la copilul mic presupune determinarea profilului psiho-logopedic al copilului; identificarea tipului de tulburare de limbaj şi comunicare, în situația în care există și stabilirea unui pronostic privind evoluția ulterioară a limbajului și comunicării.

CES ale copiilor cu tulburări de limbaj.

Tulburările de limbaj apar în rezultatul disfuncțiilor la nivel de recepționare, înțelegere, elaborare şi realizare a comunicării scrise şi orale, cauzate de unele afecțiuni de natură organică, funcțională, psihologică sau educațională.

Limbajul se află într-o interdependență cu celelalte procese psihice, iată de ce orice afectare pe plan verbal ar putea influența atât buna funcționare a gândirii, în special, cât şi relațiile cu cei din jur, întreaga personalitate a copilului.

Tulburările de limbaj pot apărea atât la un copil cu o dezvoltare intelectuală conformă vârstei, cât și în asociere cu alte deficiențe, precum cele senzoriale, neuromotorii, intelectuale. În astfel de situații, acestea vor fi mult mai grave şi mai variate.

Dificultăți de cunoaștere și înțelegere:

- Frecvent, tulburările de limbaj sunt condiționate/asociate dizabilității intelectuale. Decalajul dintre dezvoltarea limbajului şi a celorlalte funcții psihice se accentuează odată cu vârsta. De exemplu, la un copil de 3 ani imaturitatea vorbirii nu este atât de evidentă ca la cel de 10 ani, la care abilitățile de înțelegere şi ideație rămân limitate.

- Dificultăți de comunicare și interacțiune Copilul cu tulburări de limbaj întâmpină dificultăți în mai multe domenii ale limbajului oral și/sau scris: procesarea și înțelegerea informației (înțelegerea cuvintelor, sintaxei, a structurii propoziției, exprimarea clară a ideilor); și percepția auditivă și analiza mesajului (despărțirea în silabe, divizarea sunetelor în cuvânt); (file:///C:/Users/Admin/Desktop/ghid_educatie_incluziva_timpurie.pdf , pag. 81).

În concluzie, transformarea educației timpurii dintr-o practică teoretică într-una autentică incluzivă presupune un efort colectiv și continuu care implică educatorii, părinții și întreaga comunitate educațională. Numai prin adaptarea activităților, mediului și abordărilor didactice, educația timpurie poate deveni un proces echitabil, incluziv și de calitate pentru fiecare copil.

Bibliografie:

1. Vrăsmaș E., Preda V. Premisele educației incluzive în grădiniță. București: Vanemonde, 2010. 102 p. 78.
2. Vrăsmaş E., Stănică C. Terapia tulburărilor de limbaj. Intervenții logopedice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
3. Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (2018). *Joining Together: Group Theory and Group Skills* (12th ed.). Pearson Education.
4. file:///C:/Users/Admin/Desktop/ghid_educatie_incluziva_timpurie.pdf, pag. 81.
5. McLeskey, J., Rosenberg, M. S., & Westling, D. L. (2017). *Teaching Students with Special Needs in Inclusive Settings*. Pearson.
6. Rose, D., & Meyer, A. (2002). *Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning*. Association for Supervision and Curriculum Development.
7. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.